

II. světová válka

V nedávné době jsme vzpomněli 70. výročí ukončení druhé světové války. Šest let tehdy český národ žil pod okupací fašistického Německa. Události v Rožďalovicích od roku 1939 až do dubna 1945 zaznamenal kronikář Vojtěch Vavrouš. Některé jeho zápisy si dnes v naší rubrice připomeneme.

Rok 1939

STÍSNĚNOST OBČANŮ, NÁPOR NĚMCŮ

Události kolem naší republiky počaly nabývat hrozivých rozměrů a měly rychlý spád vlivem krvelačných Germánů z Říše. Všude bylo vidět stísněnost, neboť žádný občan v republice nemohl předvídat, co všechno nám rok 1939 přinese, co nám Němci připraví, a národ měl obavy veliké.

OKUPOVÁNÍ REPUBLIKY NĚMCI

Dne 15. března bylo deštivo se sněhem, velký vítr, když v ranních hodinách zaplavili Němci naši milou vlast. Dostali se také přes naše město od obce Hasina, od kostela Husovou ulicí, přes náměstí, ulicí Melantrichovou dále ke Křinci a do Nymburka. V Rožďalovicích se bubnovalo, aby se občané chovali klidně a byli k německému vojsku zdvořilí a ochotní, zvláště na dotazy, aby ochotně odpovídali.

SMUTEČNÍ PRAPOR NA RADNICI

V tomto dni zemřela v hradecké nemocnici žena pana Josefa Karáska, matka 2 dětí, pilná sokolka. Byl proto k poctě zemřelé vyvěšen smuteční prapor z městské radnice, kde byla spolková místnost rožďalovského sokola. To se Němcům nelíbilo, že jediný prapor a ještě k tomu černý visí na přivítání nevídaného hosta. Proto dali Němci tento prapor sejmout.

ODVOD ZBRANÍ A STŘELIVA

Dne 18. března 1939 nařízeno odevzdání veškeré zbraně střelné i sečné vyhláškou. Kdo tak neučiní bude přísně potrestán. I v Rožďalovicích se odevzdalo mnoho kusů zbraní všelikého druhu, které majitelé více nepatřili.

OBČANSKÉ LEGITIMACE

Dne 15. září měl zdejší fotograf Voseček Josef plno práce. Každý občan se měl dáti fotografovati za úče-

lem vystavení občanské legitimace – lhůta byla stanovena do 25. září.

CVIČENÍ NĚMCŮ

SE ZBRANÍ A STŘELBA

Němci v Rožďalovicích konali cvičení pochodová i se zbraní. Dlužno vzpomenouti, kterak dne 12. srpna konalo říšskoněmecké vojsko cvičení ve střelbě. Střílelo se v samém městě na náměstí, v ulicích i směrem k lesu Židáku. Stříleli z pušek, z automatů i ze strojních pušek. Obyvatelé byli ze střelby rozrušení, žádný nevěděl, co se to děje, neboť nikdo na střelbu nebyl připraven.

PORÁŽKY VEPŘŮ

V měsíci říjnu proběhla mezi občany zpráva, že budou porážky vepřů zakázány, tak se zabýjelo denně mnoho vepřů.

STAVITEL ŠIMÁČEK ODVEZEN

Stavitel Václav Šimáček, starosta Jednoty sokolské v Rožďalovicích, byl gestapem odvezen. Byl až v Žitavě, ale za čtyři dny byl propuštěn.

KONTROLA ZATEMĚNÍ A POKUTY

Prováděla se přísná kontrola zatemění, a kdo tak neměl, platil pokutu, byly dost vysoké. Tak paní Trčková u obecné školy zaplatila 150 K, pan Horák, řídící učitel, v Rektorysově ulici 50 K a mnoho jiných.

Rok 1940

UBYTOVÁNÍ NĚMCŮ

V HOSTINCÍCH NEBYLO

Dne 15. ledna přijelo do Rožďalovic 8 německých vojáků s majorem na nějakou komisi, chtěli potom vhodné ubytování, ale místní hostinští se vymlouvali, že nemají čím topit, a tak Němci odjeli až do Městce Králové, kde přespalí.

SOUPIS SLEPIC

Dne 25. ledna byl soupis slepic, chodil pan R. Kosek, železniční zaměstnanec v. v., dům od domu. Tehdy se dávalo do sběrný z každé nosné slepice ročně 60 vajec.

ŠKOLNÍ PRÁZDNINY

Školní prázdniny začaly 1. února a trvaly do konce února. Nebylo čím topit. Žáci dostávali týdenní úlohy. Učit se počalo 4. března.

LETÁKY V KRAJI

Dne 9. března přeletělo letadlo nad zdejším krajem a shazovalo letáky, zvláště u obce Pojedy jich bylo více shozeno. Bylo nařízeno letáky nečísti a odevzdati je na četnické stanici.

VYDÁVÁNÍ LEGITIMACÍ

V dubnu byly vydávány občanské legitimace v radniční budově v tak zvaném malém pokojíčku. Byli zde úředníci od Okresního úřadu z Jičína. Každý majitel legitimace se musel 2krát podepsati a udělati otisky palce pravé ruky. Tento otisk měl každý majitel v legitimaci. Platilo se za ni 4 K.

POČET OBYVATEL

Koncem května napočítáno ve městě ovšem i v zámku 1861 obyvatel.

Rok 1941

GESTAPO V MĚSTĚ

Gestapo bylo v Rožďalovicích denně a každý trnul strachy, kdo bude zase odvezen. Tak se stalo, že dne 21. února 1941 byl odvezen starosta města pan František Honzák, centrální ředitel z cukrovaru v Rožďalovicích, pan Václav Rasocha, správce velkostatku, a správce mlýna na Bučici pan Václav Kulich. Za 3 dny se vrátili. Odvezení byli na udání.

LOPATA, PÍSEK, VODA NA PŮDÁCH

Bylo nařízeno, že má býti na půdách domů připravena lopata, písek a voda v případě požáru, a tak dne 29. května prováděli členové hasičského sboru prohlídku po domech, zdali věci k požáru, kdyby se vyskytl, jsou připraveny.

CVIČENÍ NĚMCŮ

Němci v Rožďalovicích nezahláli, ale stále cvičili, pochodovali a cvičili i ve střelbě. Tak bylo i 26. května, kde přímo u kostela se ozýval rachot kulometů a rány z děl. Na nás to působilo děsivě, ale pomalu jsme zvykali. Ani mrtví na starém hřbitově, kde se cvičení konalo, neměli posvátný klid.

PŘEDSTAVENÍ V KINĚ

Dne 14. září 1941 byl promítán ve zdejším biografu žurnál, ve kterém bylo, jak německý voják spadl s láv-

ky do vody. To způsobilo smích v přítomných. Němci to vzali za záminku, že občané při promítání německého žurnálu provokovali a zakázali, že představení ve zdejšímu biografu se jeden měsíc nekonalo. Persekuce šla dále. Dne 21. září přijela do Rožďalovic kriminální policie německá a nechala sebrati ve městě chodící dům od domu radiové přijímače, které byly odvezeny do Jičína.

Rok 1942

VÝROČÍ PROTEKTORÁTU

Dne 15. března byly vyvěšeny praporey na 3. výročí zřízení Protektorátu. Učitelé byli povoláni na oslavu tohoto výročí do Jičína. Bylo jim tam nařízeno zdraviti se zdviženou pravicí po vzoru Hitlerově.

ATENTÁT NA HEYDRICHA

Dne 25. května byl proveden atentát na protektora Heydricha. Občané, kteří byli v Praze, nemohli odjet a museli býti přes noc v Praze. To postihlo i několik občanů z Rožďalovic.

Dne 1. června byla prohlídka po domech v Rožďalovicích německými vojáky, patrně hledali ukryté vrahy Heydricha.

Dne 12. a 13. června chodil četník se strážníkem Hazdrou po domech a ukazovali fotografii pláště, aktovky a čepice, které asi při útěku atentátníci odhodili po atentátu. Kam pan Hazdra s četníkem přišli, každý podpisem potvrdil, že věci ty nezná.

Dne 12. června byl zatčen zde pan řídící učitel František Frýda z obecné školy kriminální policií z Jičína a odvezen do Kartouz, kde pobyl až do 26. června a potom puštěn domů.

MLADÍ NA PRÁCE DO REICHU

Dne 14. října byl odvod mladých chlapců narozených 1920, 1921, 1922 za účelem odvodu na práci do Reichu. Odvedení odjeli již 23. října.

NAŘÍZENO UČITI SE NĚMECKY

Bylo nařízeno zaměstnancům z cukrovaru a ze dvora učiti se německy a bylo velmi směšné, když

osoby přes 50 let se musely učiti německy. Byly kursy v měšťanské škole za poplatek 60 K.

JEZDIL SE A CHODILO

PO PRAVÉ STRANĚ

Bylo nařízeno choditi a jezdit po pravé straně. Mnoho lidí dostalo pokutu 5–50 K za nedodržení tohoto nařízení.

Rok 1943

Dne 11. listopadu byli vystěhováni židé z Rožďalovic. Každý žid nebo židovka mohli vzíti s sebou zavazadlo ve váze 50 kg. Opuštěný byt museli zanechat čistý s úplným zařízením bytovým. Okna i dveře byly zalepeny na závěrech i rámech nálepkami s razítkem místní četnické stanice. Byli odvezeni tito židé: Karel Kohn, Ottilie Kohnová, Dina Seidlová a Anna Seidlová se starou nemocnou matkou. Byli odvezeni do Terezína.

KRYTY V MĚSTĚ

Dne 12. února byl na obecné škole vyvěšen nápis: Protiletický kryt. Takový nápis byl u Jiránků – řezníka, co jest podlouhý, a naproti u Tichých.

ZPRÁVY BUBNOVÁNÍM, V PODOLÍ PÍSKÁNÍM

Jako zajímavost uvádím, že ohlašování zpráv v Rožďalovicích dělo se předem bubnováním a potom četním nařízením. V sousední vsi Podolí tam obecní slouha, tehdy paní Vortelová, si svolávala občany ze vsi pískáním na píšťalku.

V Rožďalovicích městský strážník František Hazdra si velmi zakládal na této službě, kterou pečlivě a s nevšední horlivostí zastával.

Rok 1944

BOMBARDOVÁNÍ

Dne 20. února bylo slyšeti k večeru silné otřesy od severu po bom-

bardování. Toho dne mnoho svazů amerických letadel přeletělo směrem severním. Napadly Německo a zasazovaly mu smrtící rány. Němci v Rožďalovicích byli z toho nervózní.

VYHLÁŠKA O POPRAVĚ

Dne 26. června byla na radnici vyhláška, že ve Vysokém nad Jizerou bylo popraveno 11 občanů, mužů i žen. Mezi nimi i 60letá matka se synem a dcerou. Pocházeli z Hasiny a ve Vysokém byla provdána. Byla to sestra zdejšího mlynáře pana Kozáka.

ZTRÁTA ŽIVOTA

Při bombardování Berlína přišel o život rožďalovický občan Josef Plesar, bylo mu 23 let.

Miroslav Holík, zahradnický pomocník, přišel tam o pravou ruku až u ramene. Byli v Německu nasazeni v práci od roku 1942.

Rok 1945

ZAJATCI V MĚSTĚ

Dne 13. února přibýlo do Rožďalovic mnoho zajatců, kteří byli ubytováni v obecné škole, na děkanství i v soukromí. Bylo mezi nimi mnoho Turkestanů. Pracovali po lese na spravování trámů na kryty munice v Kálku. Byli Němci přinuceni ke vstupu do vojska.

STAVĚNÍ PŘEKÁŽEK

Bylo bubnováno, aby muži od 15 do 65 let se přihlásili na stavění překážek. Jedna překážka byla v zatáčce u domku železničáře Antonína Tůmy směrem ke zdi špýcharu. Druhá byla v kaštanech v místech nejhlubších a třetí u mostu v Zámostí. Překážky byly postaveny ze silných borových kmenů a v případě potřeby by zatarasily celou silnici.

BOMBARDOVÁNÍ

Dne 22. dubna bylo v noci slyšet silné dunění, které se několikrát po sobě opakovalo, a záblesky, jak vybuchovaly bomby. Byla zvláštní nervozita, všeobecný chaos, bylo vidět, že se děje něco velikého a že i velké události lez očekávat.

Jan Nožička,
kronikář města